

ŽELJKO MRŠIĆ*, IVAN ARBUTINA**, MARKO BRATAN***

Korištenje električnog paralizatora u Republici Hrvatskoj – studija slučajeva

Sažetak

U radu se iznose prikaz i analiza svih dosad poznatih slučajeva uporabe električnog paralizatora (EP) kao policijskog sredstva prisile u Republici Hrvatskoj radi procjene zakonitosti, opravdanosti i učinkovitosti tog uređaja, kao i davanja mogućih prijedloga u vezi s tim. Riječ je o 10 slučajeva u kojima su pripadnici specijalne policije uporabili paralizator od 2010. do 2021. godine. Analiza i raščlamba rađene su u pet kategorija. Prva se odnosi na osobu prema kojoj je uporabljen EP, druga na okolnosti uporabe, u trećoj se precizira način uporabe EP-a, četvrta kategorija odnosi se na ozljede nastale uporabom EP-a koje su tijekom postupanja zadobili policijski službenici i ostale uključene osobe, a peta na legitimnost uporabe, odnosno usklađenost s propisima, preporukama i uputama. Rezultati su pokazali da je uporaba EP-a u svim slučajevima bila zakonita i opravdana, bez ikakvih ozljeda prouzročenih uređajem. No utvrđuju se normativni deficit i nejasnoće u primjeni. U zaključcima i preporukama daju se sugestije za unaprjeđenje zakonskog okvira i policijske prakse.

Ključne riječi: *električni paralizator, sredstva prisile, slučajevi uporabe, posebno oružje.*

---

* dr. sc. Željko Mršić, prof. struč. stud., voditelj Katedre javne sigurnosti na Veleučilištu kriminalistike i javne sigurnosti, Zagreb, Hrvatska.

** Ivan Arbutina, predavač na Veleučilištu kriminalistike i javne sigurnosti, Zagreb, Hrvatska.

*** Marko Brtan, pomoćnik zapovjednika u Zapovjedništvu za intervencije Ravnateljstva policije, Zagreb, Hrvatska.

1. UVOD

Članak je nastavak prethodnog rada „Pravne i stvarne mogućnosti korištenja električnog paralizatora u Republici Hrvatskoj“ objavljenog u časopisu *Policija i sigurnost*, br. 1/22.¹

U navedenom radu istaknuto je da su normativne pretpostavke za uporabu električnog paralizatora (EP) u policijskoj praksi djelomično uređene, uz uočenu neujednačenost i nedovoljnu jasnoću u propisivanju uvjeta i načina njegove uporabe, što u praksi može dovesti do različitih tumačenja.

U skladu s otprije objavljenim člankom, u kojem su obrađeni brojni aspekti, ali i problematični segmenti korištenja električnih paralizatora u RH i svijetu, autori su obradili i analizirali 10 konkretnih, odnosno jedinih poznatih slučajeva uporabe tog sredstva prisile u RH. Na temelju svog djelokruga rada imali su uvid u spise predmeta koji su analizirani, ali sadržaj klasificiranih dijelova nije javno objavljivan niti citiran. U radu se stoga koriste podaci koji su sažeto prikazani i anonimizirani u skladu s pravilima o zaštiti tajnosti podataka i načelima znanstvene etike.

Pritom su svjesno izostavljene dvojbe o manjkavosti normativnog uređenja, teoretskih i praktičnih prednosti i nedostataka tog sredstva, kao i brojne druge nedoumice o kojima je bilo riječi u prethodnom članku. Naime, normativno uređenje EP-a u Republici Hrvatskoj nije jasno definirano, što je izazov za policijsku praksu i pravnu sigurnost. Na temelju slučajeva iz policijske prakse ponajprije se željelo utvrditi je li se to sredstvo koristilo u skladu s pravilima policijske službe, temeljnim načelima policijskog postupanja – zakonitosti, razmjernosti, nužnosti, postupnosti, preciznosti, selektivnosti – a posebno s načelom humanosti. To zapravo znači da se u primjeni tog sredstva prisile koristilo najblaže sredstvo kojim se osigurava obavljanje službenog zadatka uz počinjenje najmanje štete, odnosno najmanje zadiranja u ljudska prava i slobode, a sve u skladu sa stručnim prosudbama i taktičkim načelima policijske prakse.

Ako rezultati istraživanja potvrde opravdanost, sigurnost i učinkovitost uporabe EP-a, zakonodavcu bi to trebalo poslužiti kao poticaj da se pitanje njegove uporabe dodatno normativno uredi i precizno definira u relevantnim propisima.

Važno je pritom istaknuti da se električni paralizatori ne koriste u redovnom policijskom sastavu, nego ih isključivo upotrebljavaju interventna i specijalna policija, među ostalim Antiteroristička jedinica Lučko.

2. CILJEVI I METODE ISTRAŽIVANJA

Cilj je istraživanja primjenom znanstvenih metoda i analitičkih alata utvrditi okolnosti, zakonitost i opravdanost uporabe električnog paralizatora u konkretnim policijskim intervencijama te procijeniti njegovu učinkovitost i sigurnost u odnosu na ostala sredstva prisile.

---

¹ Mršić, Ž., Arbutina, I. (2022). Pravne i stvarne mogućnosti korištenja električnog paralizatora u Republici Hrvatskoj, *Policija i sigurnost* 1/22.

Specifični ciljevi istraživanja bili su:

- utvrditi je li uporaba EP-a u svakom pojedinom slučaju, kao i zbirno, bila zakonita u smislu poštovanja postojećeg zakonodavnog okvira
- procijeniti je li uporaba EP-a bila opravdana u metodološkom i taktičkom smislu, odnosno je li bila riječ o najblažem učinkovitom sredstvu kojim se mogao postići zakonit cilj
- analizirati jesu li u svakom pojedinom slučaju, kao i zbirno, bili ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja, a umjesto toga primijenjen EP
- utvrditi obrasce i sličnosti među slučajevima koji mogu poslužiti za unaprjeđenje prakse i normativnog okvira uporabe EP-a.

Kumulativni cilj bio je ponuditi prijedlog optimalnog normativnog uređenja uporabe električnog paralizatora kao policijskog sredstva prisile, utemeljenog na analizi stvarnih slučajeva i usporedbi s postojećim zakonodavnim rješenjima. U istraživanju su korištene kvalitativna metoda analize slučajeva (engl. *case study*), komparativna metoda, metoda analize i sinteze, deskripcije te induktivna i deduktivna metoda.

Analizirani podaci preuzeti su iz službenih spisa Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (MUP RH) uz poštovanje propisa o zaštiti klasificiranih podataka.

3. KRATAK OPIS SLUČAJEVA²

U svim slučajevima uporabe električni paralizator tretiran je kao posebna vrsta oružja iz čl. 97. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima.³ Odnosi se na stvarne događaje u kojima su EP koristili pripadnici Antiterorističke jedinice Lučko i drugi pripadnici specijalne policije, a uporabom je rukovodio i odobravao je rukovoditelj specijalne ili interventne postrojbe. Slučajevi su predstavljeni proizvoljnim redoslijedom radi zaštite identiteta i sprječavanja moguće identifikacije događaja.⁴

---

² Kada je riječ o opisu slučajeva, iznositi će se samo objektivni elementi djela kako bi se poštovao normativni okvir u vezi sa zaštitom tajnosti podataka i zaštitom osobnih podataka, kako u pogledu subjekata tako i objekata događaja.

³ Dvojbe o tom i drugim pitanjima normativnog uređenja uporabe električnog paralizatora elaborirane su u prvom članku (fn 1.) pa nema potrebe za ponavljanjem.

⁴ Slučajevi neće biti predstavljeni kronološki radi otežavanja, odnosno onemogućivanja identifikacije slučajeva u kojima su izvještavali razni mediji kako bi se čitatelji koncentrirali na opće zakonitosti, a ne na pojedinačne slučajeve. I prikaz slučajeva u analitičkoj će se tablici, zbog istog razloga, razlikovati od redoslijeda u ovom poglavlju.

Slučaj 1.⁵

Duševno bolesni 35-godišnji hrvatski državljani zaključao se u obiteljsku kuću i prijetio samoubojstvom. Policijski službenici nasilno su otvorili vrata te ga zatekli s mačetom kako kreće prema njima. Policijski službenici uporabili su EP koji je izazvao potpuni efekt, mačeta mu je ispala iz ruke te je uporabom tjelesne snage svladan i vezan.

Slučaj 2.

Duševno bolesni 49-godišnji hrvatski državljani, prijeteći samoubojstvom i moleći policajce da ga ubiju, hladnim je oružjem – srpom, ranio dvojicu policijskih službenika koji su ga pokušali spriječiti u samoubojstvu. Pritom je zapalio dio vlastite kuće, pri čemu se i sam zapalio te zadobio teške opekline cijelog tijela. U takvom se stanju povukao na ravni dio krova prijeteći ubojstvom svakom tko mu se približi. Nakon iscrpljujućih pregovora postavio se u položaj u kojem mu nije prijetila opasnost od pada s krova ili samoozljeđivanja. U tom su trenutku prema njemu ispaljena dva punjenja EP-a koja su izazvala potpuni efekt i omogućila uporabu tjelesne snage te njegovo razoružavanje i vezivanje.

Slučaj 3.

Tijekom planiranog uhićenja nekoliko stranih državljana, pripadnika kriminalne organizacije, prema 30-godišnjem stranom državljaninu koji se na otvorenom prostoru nalazio u motornom vozilu uporabljen je EP. U svojstvu vozača, odbio je postupiti po naredbi policijskog službenika, zaključao vrata i posegnuo za nožem. U tom je trenutku policijski službenik razbio staklo i otvorio vrata vozila, dok je drugi uporabio EP koji ga je privremeno onesposobio. Primjenom tjelesne snage izvučen je iz vozila i vezan.

Slučaj 4.

Četrdesetosmogodišnji hrvatski državljani zaključao se u domu i prijetio samoubojstvom nožem. Nakon neuspješnog pregovaranja, policijski službenici nasilno su otvorili ulazna vrata te uporabili EP dok je nožem zarezivao vrat. Uslijed toga iz ruke mu je ispao nož te je uporabom tjelesne snage svladan, vezan i hospitaliziran.

Slučaj 5.

Duševno bolesni 53-godišnji muškarac, hrvatski branitelj koji je višekratno liječen u nekoliko duševnih bolnica, nije uzimao propisanu terapiju te se ponašao agresivno. Nakon prijave člana obitelji policijska ophodnja došla je pred vrata stana u kojem se zabarikadirao. Otvorio je vrata, nožem zarezao policijskog službenika i ponovno se zabarikadirao u stanu.

---

⁵ Spisi Ministarstva unutarnjih poslova, broj:

1. 511-01-100-17-568/10.
2. 511-01-100-20-T-239/10.
3. 511-01-100-20-T-282/10.
4. 511-01-100-20-OGR-96/13.
5. 511-01-100-20-OGR-26/13.
6. 511-01-100-21-16.
7. 511-01-100-20-OGR-27-17.
8. 511-01-100-20-OGR-116/18.
9. 511-01-100-20-OGR-86/18.
10. 511-01-100-20-95/18.

Nakon neuspjelog pregovaranja, policijski službenici razbili su vrata i upotrijebili EP koji na muškarca nije djelovao, nego je nastavio aktivno i agresivno napadati pa je u daljnjem napadu spriječen, stavljen pod kontrolu i vezan uporabom tjelesne snage.

Slučaj 6.

Nakon što je počinio trostruko ubojstvo, 59-godišnji hrvatski državljani pronađen je i onemogućen u daljnjem bijegu. Prijeteći samoubojstvom, prislonio si je cijev pištolja na sljepoočnicu govoreći da je to jedini izlaz iz situacije u kojoj se našao, bojeći se zatvorske kazne i osвете. Nakon višesatnog pregovaranja i uvjeravanja, govoreći da „sve ovo nema smisla“, ponovno si je na sljepoočnicu prislonio cijev pištolja i ispalio hitac. U namjeri sprječavanja samoubojstva, policijski službenik istodobno je upotrijebio EP, ali bilo je kasno, muškarac je preminuo.

Slučaj 7.

Duševno rastrojeni 40-godišnji razvojačeni hrvatski branitelj na otvorenom je prostoru (benzinska postaja) prijetio policijskim službenicima da će na njih baciti ručne bombe. Nakon dugotrajnih pregovora, kad se stvorila mogućnost, prema muškarcu je upotrijebio EP, ali je on brzom reakcijom potrgao žicu i tako onemogućio zatvaranje strujnog kruga, tj. djelovanje EP-a. Istodobno je na policijske službenike bacio više ručnih bombi i ranio ih. U daljnjem bacanju ručnih bombi, a radi nužne obrane te zaštite života policijskih službenika i sprječavanja iznimno velike materijalne štete koja je prijetila, muškarac je neutraliziran uporabom vatrenog oružja.

Slučaj 8.

Duševno bolesni 70-godišnji hrvatski državljani prijetio je djelatnicima hitne medicinske pomoći i policijskim službenicima, pri čemu je hladnim oružjem – mačetom, ozlijedio policijskog službenika. U pokušaju svladavanja otpora višekratno je prema njemu upotrijebio sprej s nadražujućim sredstvom koji nije djelovao. Nakon višesatnog pregovaranja, policijski službenici nasilno su ušli u njegov dom. Napao ih je mačetom pa su primijenili EP, no on je velikom brzinom s tijela uklonio ispaljene elektrode i nastavio napadati. Policijski službenici tada su prema njemu istodobno ispalili tzv. gumeno streljivo i EP kojim su ga privremeno onesposobili te omogućili njegovo stavljanje pod kontrolu i vezivanje.

Slučaj 9.

Duševno bolesni 63-godišnji hrvatski državljani u svom je domu prijetio samoubojstvom. Nakon neuspjelog pregovaranja, u trenutku kad je počeo provoditi svoj naum ubadajući se kuhinjskim nožem višekratno u vrat, policijski službenici upotrijebili su EP i spriječili ga u daljnjem samoozljeđivanju. Uporabom tjelesne snage uspjeli su ga svladati i vezati, pružajući mu istodobno prvu pomoć zaustavljanjem krvarenja.

Slučaj 10.

Četrdesetsedmogodišnji hrvatski državljani zatvorio se u stan, razbijao stvari po kući te prijetio plinskom bocom za koju se naknadno pokazalo da je bila otvorena i da je iz nje istjecao plin. Nakon neuspješnog pregovaranja, policijski službenici nasilno su ušli u stan gdje ih je napao drvenim predmetom nalik nožu. Primijenili su EP uslijed čega je pao te su ga policijski službenici uporabom tjelesne snage stavili pod nadzor i vezali.

4. ANALIZA SLUČAJEVA

Za potrebe rada autori su posebno analizirali svaki slučaj, a dobivene podatke razvrstali su u pet kategorija.

Prva se odnosi na osobu prema kojoj je uporabljen EP, i to na sljedeće podatke:

1. broj počinitelja prema kojima se koristio EP
2. spol i dob osobe – počinitelja
3. je li postojala spoznaja da je riječ o osobi sa psihičkim poteškoćama
4. ubraja li se počinitelj u osjetljivu skupinu (trudnice, djeca, starci, jako mršave osobe).

Druga se odnosi na okolnosti uporabe, i to:

1. razlog uporabe (neagresivan – pasivan otpor, svladavanje naoružane osobe, pružanje aktivnog otpora, odbijanje napada, sprječavanje samoozljeđivanja i dr.)
2. je li počinitelj bio naoružan i kojom vrstom oružja
3. jesu li ispunjeni zakonski uvjeti za uporabu vatrenog oružja
4. prostor – otvoreni/zatvoreni
5. nazočnost službenog pregovarača.

Treća kategorija precizira način uporabe EP-a:

1. broj uređaja (EP-a) koji su se koristili
2. broj praznjenja po uređaju
3. uspješnost/učinkovitost uporabe EP-a
4. jesu li korištena i ostala sredstva prisile, a ako jesu – razlog njihove uporabe.

Četvrta se odnosi na ozljede sudionika:

1. ozljede osoba prema kojima je primijenjen EP
2. ozljede policijskih službenika (prije, tijekom i nakon uporabe EP-a).

Peta, posljednja kategorija odnosi se na legitimnost uporabe, odnosno usklađenost s propisima, preporukama i uputama:

1. je li uporaba nadležnih rukovoditelja bila ocijenjena kao zakonita i opravdana
2. je li uporaba u cijelosti bila usklađena sa Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima te Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika
3. je li uporaba bila u skladu s preporukama CPT-a (Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja)
4. je li u konkretnom slučaju EP bio najblaže učinkovito sredstvo
5. je li uporaba bila u skladu s uputama proizvođača.

Tablica 1: Osobe prema kojima je uporabljen EP

Broj slučaja	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Broj osoba	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Spol i dob osobe	M (49)	M (35)	M (30)	M (59)	M (53)	M (47)	M (48)	M (40)	M (63)	M (70)
Spoznaja o psihičkim teškoćama	DA	NE	DA	NE	DA	DA	NE	DA	DA	NE
Osjetljiva skupina	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE

Iz tablice je vidljivo da je u svih 10 slučajeva bila riječ o muškim osobama u dobi od 30 do 70 godina, koji ni po jednoj osnovi ne pripadaju osjetljivoj skupini. No indikativno je da je od 10 slučajeva u njih 6 (60%) bila riječ o osobama za koje su postojale spoznaje da imaju određene psihijatrijske dijagnoze.

Tablica 2: Okolnosti uporabe EP-a

Razlog uporabe	Odbijanje napada (nož)	Odbijanje napada (nož)	Odbijanje napada (mačeta)	Sprječavanje samoozlj. (nož)	Sprječavanje samoozlj. (nož)	Odbijanje napada (mačeta)	Sprječavanje samoozlj. (pištolj)	Sprječavanje samoozlj. (srp)	Odbijanje napada (bomba)	Sprječavanje samoozlj. (plinska boca, drveni nož)
Počinitelj naoružan? Čime?	Da nož	Da nož	Da mačeta	Da nož	Da nož	Da mačeta	Da pištolj	Da srp	Da bomba	Da plinska boca, drveni nož
Prostor: otvoren/zatvoren/ vozilo	Zatvoren stan	Otvoren vozilo	Zatvoren stan	Zatvoren kuća	Zatvoren stan	Zatvoren kuća	Otvoren	Otvoren krov kuće	Otvoren krov cisterne	Zatvoren stan
Uvjeti za uporabu vatrenog oružja	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Da	Ne
Nazočnost službenog pregovarača	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da

Iz tablice je vidljivo da je EP u pet slučajeva uporabljen radi odbijanja napada na policijske službenike, a u pet radi sprječavanja samoubojstva, odnosno samoozljeđivanja osoba (50% : 50%).

U svih 10 slučajeva EP je uporabljen prema naoružanim osobama koje su aktivno rabile oružje, bilo prema policijskim službenicima ili prema sebi.

U šest slučajeva EP je uporabljen u zatvorenom prostoru (kuća, stan), a u njih četiri na otvorenom (60% : 40%).

Znakovito je da su u četiri slučaja (40%) bili ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja.⁶

Od deset slučajeva, policijski pregovarač bio je nazočan i aktivan u njih devet (90%). Neupućeni čitatelji iz ovoga bi mogli zaključiti da su policijski pregovarači bili neučinkoviti, ali tomu nije tako. Pažljivim iščitavanjem spisa dolazi se do spoznaje da su policijski pregovarači ostvarili velike uspjehe dobivanjem vremena, dovođenjem osobe do položaja gdje je bila omogućena uporaba EP-a i sl., ali cilj članka nije analiza rada policijskih pregovarača, nego uporabe EP-a.

Tablica 3: Način uporabe EP-a

Broj uređaja (EP-a) koji se koristio	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Broj praznjena po uređaju	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1
Uspješnost/učinkovitost uporabe EP-a	NE	DA	DA	DA	DA	NE	Nepoznato	DA	NE	DA
Jesu li korištena druga sredstva prisile? Koja?	Tjelesna snaga, EP neuspješan, vezivanje	Tjelesna snaga, vezivanje	Tjelesna snaga, vezivanje	Tjelesna snaga, vezivanje	Tjelesna snaga, vezivanje	Raspršivač, gumeni metak, tjelesna snaga	NE	Tjelesna snaga, vezivanje	Vatreno oružje	Tjelesna snaga, vezivanje

Iz tablice je vidljivo da je u osam slučajeva korišten samo jedan uređaj, dok su u dva slučaja korištena dva uređaja. Jednako je i u slučajevima broja korištenih praznjenja ili

⁶ Od navedena četiri slučaja, u jednom su nedvojbeno ispunjeni uvjeti, a u ostalima su proizašli iz specifičnih okolnosti uporabe, specifične zaštitne opreme specijalaca: pancir, balistički štitić, kaciga i dr., odnosno da su se dogodili na otvorenom, a ne u stanu bez mogućnosti uzmaca i sl., možda bi mišljenje autora bilo drugačije. No uvijek treba imati u vidu da su autori svaku uporabu analizirali u toplim uredima, bez stresa i opasnosti za njihovo zdravlje i život, dok su policijski službenici koji su uporabili sredstvo prisile uredovali u dijametralno suprotnim okolnostima.

hitaca – u osam je slučajeva korišteno samo jedno pražnjenje, a u dva su slučaja ispaljena dva pražnjenja.

Znakovit je podatak o uspješnosti primjene EP-a. Naime, njegova je uporaba rezultirala trenutanim onesposobljavanjem osobe u šest slučajeva (60%), a u 40% slučajeva uporaba je bila neuspješna. U jednom je slučaju osoba prema kojoj je uporabljen nastavila napad unatoč električnom pražnjenju, u dva je slučaja osoba uklonila elektrode s tijela i onemogućila zatvaranje strujnog kruga, dok je u jednom slučaju EP aktiviran prekasno, odnosno u trenutku kad si je osoba hitcem u sljepoočnicu oduzela život (u tablici navedeno – nepoznato).

Vidljivo je također da su u svim situacijama nakon uporabe EP-a uslijedili uporaba tjelesne snage i vezivanje osobe, osim u slučajevima kad je prema osobi uporabljeno vatreno oružje i kad je osoba počinila samoubojstvo.

Tablica 4: Ozljede sudionika

Ozljede počinitelja	DA	NE	NE	NE	DA	DA	Samoubojstvo	NE	Smrt nastala vatrenim oružjem	NE
Ozljede policijskih službenika	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	NE

Zbog moguće pogrešne interpretacije podataka iz tablice ponajprije treba reći da ni u jednom analiziranom slučaju nije došlo do ozljeda uslijed primjene EP-a – ni osoba prema kojima se taj uređaj rabio, ni policijskih službenika koji su ga uporabili. Ozljede navedene u tablici odnose se na razdoblje koje je prethodilo uporabi EP-a, odnosno razdoblju koje je uslijedilo nakon uporabe EP-a, uporabom tjelesne snage i sredstava za vezivanje. Iznimke su, naravno, slučajevi smrtnih ishoda.

Iz tablice je vidljivo da u pet slučajeva nisu nastale nikakve ozljede osoba prema kojima je korišten EP. Od preostalih pet, u dva su slučaja nastupile smrtno posljedice – djelovanjem počinitelja (samoubojstvo) i djelovanjem policijskih službenika vatrenim oružjem. Od preostala tri slučaja u dva je došlo do samoranjanja počinitelja, a u jednom do lake tjelesne ozljede uslijed primjene tjelesne snage policijskih službenika.

Nasuprot tomu, u četiri je slučaja došlo do ozljeđivanja policijskih službenika djelovanjem osoba prema kojima se rabio EP, ali, kako je već spomenuto, ne tijekom uporabe EP-a, nego u ranim fazama intervencije.

Tablica 5: Legitimnost uporabe

Prisila opravdana i zakonita	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Sukladno sa ZOPPO-om i PNPPS-om	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno	Uvjetno
Sukladno s preporukama CPT-a	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Sukladno s preporukama proizvođača	NE	NE	DA	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE	DA/NE
Je li bilo najblaže sredstvo?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	NE

Pitanje legitimnosti uporabe EP-a definirano je pozitivnim odgovorima na zadane ciljeve istraživanja (vidi poglavlje 2).

Kako je vidljivo iz tablice, u svih 10 slučajeva uporaba EP-a nadležnih rukovoditelja ocijenjena je opravdanom i zakonitom. Naknadnim analizama spisa autori rada nisu pronašli ni najmanje naznake sumnje da bi ta ocjena bila dovedena u pitanje po bilo kojoj osnovi.

Izvjestan problem mogla bi biti druga stavka tablice, odnosno sukladnost sa Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima⁷ te Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika.⁸ Naime, notorna je činjenica da ta dva propisa jednostavno ne predviđaju električni paralizator kao posebno sredstvo prisile. Odnosno, u svih je 10 slučajeva EP tretiran kao posebna vrsta naoružanja iz čl. 97. ZOPPO-a i čl. 163. PNPPS-a i u svim je slučajevima to učinjeno po prethodnoj odluci glavnog ravnatelja policije ili osobe koju je za to ovlastio. Ako bi se EP mogao podvesti pod pojam posebne vrste naoružanja, takvo bi rješenje bilo besprijeekorno pa je stoga u toj rubrici i naveden izraz „uvjetno“. No u prvom članku vezanom uz tu temu pomno je analiziran normativni okvir i to se pitanje pokazalo problematičnim, što policijskim službenicima može predstavljati problem u primjeni, odnosno utjecati na donošenje odluke koje sredstvo prisile primijeniti u konkretnom slučaju. No svaka dvojba u situacijama opisanim u prezentaciji slučajeva iz prakse troši dragocjeno vrijeme, što može biti kobno za ishod intervencije. A tko može reći da samoubojstvo opisano u 6. slučaju ne bi bilo spriječeno da je normativno uređenje te materije bilo jasno i nedvojbeno?

Vidljivo je također da su u svih 10 slučajeva u cijelosti poštovani kriteriji i preporuke CPT-a, koji je postavio vrlo visoke standarde kada je riječ o uporabi tog uređaja. Nije naodmet kratko ponoviti te kriterije. Naime, CPT smatra da bi uporaba oružja s električnim pražnjenjem trebala podlijegati principima nužnosti, supsidijarnosti, razmjernosti, prethodnog upozorenja (gdje je to moguće) i predostrožnosti. Nadalje, treba biti ograničena na situacije stvarne i izravne opasnosti za život ili opasnosti od ozbiljne ozljede, ali smatra da to oružje ne bi trebali zaduživati svi policijski službenici, nego posebno odabrani – uzimajući u obzir njihovu otpornost na stres i sposobnost rasuđivanja – te primjereno obučeni, što je u navedenim slučajevima potpuno poštovano.⁹

Donekle iznenađuju podaci izvedene analize pridržavanja uputa proizvođača gdje se pokazalo da u sedam slučajeva nisu poštovane upute proizvođača, u jednom je slučaju to dvojbeno, a samo su u dva poštovane njihove upute. Najčešći razlog nepridržavanja uputa proizvođača jest to što su osobe držale oštre predmete – hladno oružje te je postojala mogućnost pada na to sredstvo i ozljeđivanja. S druge strane, to se nijednom nije dogodilo. No pažljivijim čitanjem uputa i preporuka proizvođača vidi se da je malo situacijskih uvjeta u kojima proizvođač preporučuje uporabu vlastitog proizvoda. Kad se iščita što se ne preporučuje, proizlazi da se uporaba EP-a preporučuje samo prema potpuno zdravim, trijeznim, dobro građenim osobama koje nisu pod utjecajem narkotika te stoje na ravnoj površini okruženoj jastucima kako se pri padu ne bi ozlijedili. Očito je da se proizvođač ograđuje od mogućih tužbi proizašlih iz uporabe tog uređaja, ali je također jasno da policija obično ne intervenira prema takvim osobama, nego upravo suprotno.

⁷ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09., 92/14., 70/19.

⁸ Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, NN 20/22., 37/23., 114/23.

⁹ Oružje s električnim pražnjenjem, izvod iz Općeg izvješća 2010., <https://rm.coe.int/16806cce0f>, <https://rm.coe.int/1680696a87>.

Također se pokazalo da je u devet slučajeva EP bio najblaže sredstvo kojim se mogao postići cilj, a samo u jednom slučaju (korištenje drvenog noža) to nije bio slučaj. No ni tada policijski službenici u trenutku uporabe nisu znali da je riječ o drvenom nožu, nego su opravdano smatrali da je nož pravi.

5. REZULTATI STUDIJE

- Studija slučajeva iz prakse postupanja policijskih službenika specijalne policije pokazala je da su policijski službenici u svakom pojedinom slučaju i zbirno postupali profesionalno i proporcionalno prijetnji, no zbog normativnog deficita „uvjetno zakonito“.
- U svakom pojedinom slučaju i zbirno uporaba EP-a bila je opravdana u metodološkom i taktičnom smislu te je u gotovo svim slučajevima bila najblaže učinkovito sredstvo za obavljanje službenog zadatka.
- U četiri od deset slučajeva bili su ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja koje – da je bilo uporabljeno – zasigurno ne bi završilo opisanim, u odnosu na prijetnju, benignim posljedicama.

Budući da se pri svakoj policijskoj uporabi sredstava prisile utvrđuju i ocjenjuju njezina zakonitost i opravdanost te da taj, iznimno ozbiljan čin predstavlja prijenos odgovornosti s policijskog službenika na državno tijelo – ministarstvo, a time i državu, ocjena mora biti potpuno koherentna. Dakle, ono što je metodološki i taktički opravdano, mora biti i normativno jasno definirano.

Međutim, zbog djelomično nepreciznog normativnog okvira, autori su uporabe EP-a ocijenili kao „uvjetno zakonite“ jer su provedene u skladu s pravilima struke, ali u normativno nedovoljno razrađenom području.

Ispunjavanje, odnosno neispunjavanje uvjeta za uporabu vatrenog oružja, kao važan rezultat studije, treba promatrati u odnosu na teze nekih teoretičara i praktičara koji dopustivost uporabe električnog paralizatora vide isključivo kao zamjenu za uporabu vatrenog oružja. Rezultati ove studije to ne potvrđuju.

Naime, unatoč fleksibilnom načinu tumačenja slučajeva uporabe EP-a – koje bi išlo u prilog toj tezi – u većini je slučajeva EP bio primijenjen u situacijama kada nisu bili ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja, što pokazuje da se u konkretnim, životnim situacijama EP koristio kao najblaže, nesmrtonosno sredstvo prisile koje omogućuje ispunjenje službenog zadatka, a ne kao zamjena za vatreno oružje. Suprotno tomu, jedini put kad se uređaj nedvojbeno koristio kao zamjena za vatreno oružje (bacanje bombi na policijske službenike), njegova uporaba nije bila učinkovita i završila je smrću osobe izazvane zakonitom uporabom vatrenog oružja.

Uz to, treba imati u vidu da su u navedenim slučajevima EP koristili pripadnici specijalne jedinice policije, među kojima i ATJ Lučko, koji su dodatno zaštićeni neprobojnim prslucima, kacigama te balističkim štitovima, tako da su – u određenim slučajevima kada su bili ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja – preuzeli rizik te umjesto vatrenog oružja za odbijanje napada koristili EP i tjelesnu snagu. Da su se u istim situacijama našli policijski službenici iz redovnog sastava, lako je moguće da bi ova studija imala drugačije rezultate. Stoga ne treba

prestrogo suditi iz toplih domova i ureda, nego zahvaliti policijskim službenicima izvršne i rukovodne razine koji su preuzeli rizik testiranja tog uređaja u uvjetima „problematičnog“ normativnog uređenja. Da nije bilo tako, ne bi ni bilo ovog rada, jednostavno se ne bi imalo što studirati i analizirati.

5.1. Sažetak, ključni rezultati i ograničenja

- Sve uporabe EP-a bile su zakonite i opravdane.
- U svim je slučajevima EP bio najblaže učinkovito sredstvo prisile.
- Samo su u četiri slučaja bili ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja (jedan nedvojbena, tri uvjetovana okolnostima).
- Psihijatrijsku dijagnozu imalo je 60% osoba.
- EP je u 50% slučajeva korišten za odbijanje napada, a u 50% za sprječavanje samoubojstva/samoozljeđivanja.
- U svim slučajevima (100%) bila je riječ o naoružanim osobama.
- U 60% slučajeva EP je uporabljen u zatvorenom prostoru.
- U 90% slučajeva bio je prisutan policijski pregovarač.
- U 60% slučajeva uporaba EP-a bila je uspješna, u ostalim slučajevima nije postignut potpuni učinak.
- Nisu zabilježene ozljede povezane s uporabom EP-a.
- U svim je slučajevima utvrđen normativni deficit.

Ograničenje: mali broj slučajeva i specifična populacija (posebne policijske jedinice) ograničavaju mogućnost šire generalizacije rezultata. Unatoč tomu, rezultati pružaju vrijedan uvid u operativnu praksu i mogu poslužiti kao temelj normativnim i taktičkim nadogradnjama.

Budućim istraživačima ove teme preporučuje se analiza svakog novog slučaja uporabe EP-a i komparacija s rezultatima ove studije.

6. RASPRAVA, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Neovisno o preciznosti i transparentnosti predstavljenih rezultata ovakvih studija, uvijek mogu nastati određene pogreške pa će, radi boljeg razumijevanja, biti dodatno elaborirani.

Spoznaja koja odmah upada u oči jest informacija da je u 60% slučajeva EP bio primijenjen prema osobama s određenim psihijatrijskim dijagnozama. Evidentno je da u jednom slučaju EP nije djelovao iako je bio profesionalno primijenjen, nego je počinitelj u kontinuitetu nastavio napadati policijske službenike, a u dva su slučaja počinitelji uspjeli s tijela ukloniti elektrode prije zatvaranja strujnog kruga.

Slični slučajevi zabilježeni su i u praksi drugih europskih policija, što upućuje na zaključak da bi policijski službenici trebali biti osposobljeni za prepoznavanje situacija u kojima EP može biti neučinkovit te imati razrađene alternativne postupke ako uporaba EP-a ne dovede do željenog rezultata.

Policijски menadžment trebao bi tu činjenicu uvrstiti u posebne protokole i programe obuke, osobito kada je riječ o intervencijama prema osobama sa psihijatrijskim dijagnozama.

Daljnja vrijedna spoznaja jest da je EP u svim slučajevima korišten prema naoružanim osobama koje su aktivno rabile oružje, bilo prema policijskim službenicima ili sebi. Međutim, u šest od deset slučajeva nisu bili ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja, što potvrđuje da se električni paralizator u hrvatskoj policijskoj praksi ne koristi kao zamjena za vatreno oružje, nego kao posebno, preventivno i nesmrtonosno sredstvo koje omogućuje rješavanje iznimno opasnih situacija bez teških, pa i smrtonosnih posljedica.

Čini se, barem kada je riječ o uporabi EP-a u hrvatskoj policiji, da se mogu napustiti teorije o tome da bi se EP mogao tretirati kao zamjensko, blaže sredstvo prisile u slučajevima kad su ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja.

Iz studije jasno proizlazi da se daleko najveći broj uporaba EP-a dogodio u visokorizičnim situacijama i pritom bio zakonit, opravdan i uspješan. Unatoč tomu, ima prostora za poboljšanje taktike i tehnike njegove primjene, odnosno obuke policijskih službenika, čemu bi, nadamo se, mogla pridonijeti i ova studija. Iznimno je važna spoznaja da ni u jednom slučaju nije došlo do ozljeda osoba koje bi se mogle dovesti u vezu s uporabom EP-a – kako onih koji su ga primijenili tako ni onih prema kojima je bio primijenjen. Dakle, u realnim uvjetima uporabe pokazalo se da EP kao sredstvo prisile ne samo da nije smrtonosan, nego, u pravilu, ne izaziva nikakve ozljede ni trajne posljedice. Tim više dolazi do izražaja nerazmjer u odlučivanju o uporabi tog (bezopasnog ili manje opasnog) sredstva, za što odobrenje mora dati glavni ravnatelj policije, i primjeni najopasnijih sredstava prisile kao što je vatreno oružje, o čemu odluku donosi policajac – pojedinac. Navedeno zapravo derogira ulogu i ugled glavnog ravnatelja policije, što nikomu u policijskom sustavu ne bi trebao biti interes.

Naravno, očekivano je da bi se, u uvjetima učestale primjene tog sredstva prisile, prema zakonu velikih brojeva mogle dogoditi ozljede pa i smrt, ali valja napomenuti da i uporaba tjelesne snage kao najblažeg sredstva prisile može rezultirati višestrukim prijelomima kostiju i drugim teškim posljedicama. Jednako vrijedi i za ostala zakonska sredstva prisile. No ne treba te posljedice pripisivati zakonitom postupanju policijskih službenika, nego nezakonitom postupanju druge strane. Naravno, uz uvjet da su poštovana sva pravila i načela policijske struke. Počinitelj pritom ima mogućnost izbora između zakonitog i nezakonitog postupanja, a policijski službenik nema tu slobodu, on mora postupati zakonito i primijeniti sredstvo prisile kad su za to ispunjeni zakonski uvjeti. U suprotnom riskira disciplinski, pa i kazneni progon. Službenička kaznena djela, kao i ostala kaznena djela, mogu se počiniti i nečinjenjem, odnosno propuštanjem dužne radnje, a u temelje prava i pravne države utkano je načelo da pravo ne treba uzmicati pred nepravom. Svi oni koji za posljedicu proižišu iz zakonite i opravdane primjene policijske ovlasti okrivljuju policijske službenike, udaraju na same temelje prava i prizivaju anarhiju. I to treba jasno reći. Iz navedenog proizlazi da u ukupnom repertoaru policijskih sredstava prisile ima mjesta za EP kao zasebno i specifično sredstvo koje zahtijeva i zasebno normativno uređenje.

Naime, iz tablice 5 vidljivo je da su i nadležni rukovoditelji i autori ovog rada u svim razmatranim slučajevima uporabu EP-a ocijenili zakonitom i opravdanom te da se u zadanim uvjetima pokazala kao najbolji odabir. Ni u jednom slučaju nije došlo do odstupanja od standarda i kriterija CPT-a koji se u međunarodnim okvirima smatraju relevantnim. Jedina zamjerka odnosi se na normativni okvir, odnosno izostanak normativnog uređenja EP-a kao posebnog sredstva prisile. Jasno je da dosadašnji tretman EP-a kao posebne vrste naoružanja

opravdano trpi kritike. Naravno da se to ne odnosi na policijske službenike koji su rabili taj uređaj, nego na zakonodavca i stručne službe Ministarstva unutarnjih poslova koji su policijske službenike doveli u takav položaj. Moglo bi se reći da takva situacija najmanje odgovara upravo onima koji EP koriste ili na bilo koji način odlučuju o tome.

Iz postojeće situacije moguć je dvojak izlaz – ili odustati od EP-a kao sredstva prisile ili ga normativno urediti na zadovoljavajući način. U usporedbi s ostalim svjetskim policijama, vidljivo je da u uporabi sredstava prisile postoji trend uvođenja onih manje smrtonosnih, što je u skladu s povećanom brigom o ljudskim pravima i slobodama. Uvođenje EP-a u operativnu uporabu svakako je u skladu s takvim trendovima, a s obzirom na to da je po ustrojstvenim jedinicama raspodijeljen određeni broj uređaja, njihovo nekorištenje bilo bi i gospodarski neopravdano.

Stoga je preporuka autora rada da se EP nastavi koristiti na dosadašnji način, ali i da se ozbiljno razmotri mogućnost njegove primjene u drugim specijaliziranim jedinicama, kao što su interventna policija i Uprava za posebne poslove sigurnosti, a moguće i u ostalim službama ili linijama rada sukladno sa specifičnim poslovima. Prije toga, ili paralelno s time, treba prionuti normiranju, odnosno normativnom uređenju tog pitanja tako da se u ZOPPO-u i PNPPS-u predvidi EP kao zasebno sredstvo prisile. Nakon toga trebalo bi razmisliti o izmjenama i dopunama Zakona o nabavi i posjedovanju oružja građana¹⁰ te o Uredbi o vrstama naoružanja i opreme policijskih službenika MUP-a.¹¹ Svakako bi trebalo pomnije urediti mogućnosti korištenja tog sredstva, poglavito ga dovesti u ravnotežu kao policijsko sredstvo prisile i obrambeno sredstvo na raspolaganju građanima. ZOPPO bi trebao predvidjeti zaseban zakonski članak koji bi uporabu električnog paralizatora (alternativno: oružje s električnim pražnjenjem)¹² predvidio na razini uporabe palice, a možda bi bilo bolje samo u naslov čl. 84. ZOPPO-a dodati „Uporaba tjelesne snage, raspršivača s nadražujućom tvari, palice **i oružja s električnim pražnjenjem**“, a u st. 3. sadašnji izričaj dopuniti tako da glasi: „Policijski službenik je ovlašten uporabiti palicu **ili oružje s električnim pražnjenjem**, ako je uporaba tjelesne snage ili raspršivača s nadražujućom tvari bezuspješna ili ne jamči uspjeh.“ Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika trebalo bi urediti način primjene oružja s električnim pražnjenjem: definirati u kojem trenutku počinje uporaba sredstava prisile (činjenje uređaja vidljivim, vađenje iz futrole, markiranje mete, ispaljivanje elektroda ili dr.), na jednostavan način uvesti načelo postupnosti, komunikaciju s osobom (upozorenja, naredbe) i eventualno druge detalje uporabe, kao što su broj pražnjenja, duljina izlaganja električnom udaru i sl.

Trebalo bi zasebno definirati kada se to oružje ne bi trebalo koristiti, primjerice kada prijeti mogućnost opasnih padova, u blizini zapaljivih tekućina ili plinova, eksplozivnih tvari i sl., koje se zone na tijelu preferiraju ciljati (velike mišićne grupe i sl.), a koje ne (glava, vrat, genitalije i sl.) te koje mjere predostrožnosti treba razmatrati kada je riječ o tzv. osjetljivim skupinama. Budući da bi svi policijski službenici trebali pohadati program obuke o korištenju EP-a, navedeni sadržaji trebali bi biti sastavnica tog programa pa bi se u tom slučaju moglo rasteretiti sadržaj Pravilnika i posegnuti za generalnom klauzulom da se „mora koristiti na način propisan pravilima policijske struke“.

¹⁰ Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana, NN 94/18., 42/20., 114/22.

¹¹ Uredba o vrstama naoružanja i opreme policijskih službenika MUP-a, NN 42/2006.

¹² Preporučujemo korištenje tog naziva jer je međunarodno prihvaćen i najbolje odražava prirodu tog oružja.

Provedenom dodatnom analizom dostupnih podataka, uključujući i uvid u informacijske sustave Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, utvrđeno je da električni paralizator – nakon u studiji obuhvaćenih slučajeva – nijednom nije bio operativno uporabljen. Razloge tomu autori rada dobrim dijelom vide u posljednjim organizacijskim promjenama u sustavu policije, odnosno reorganizaciji specijalne i interventne policije, kada su specijalne jedinice policije Rijeka, Osijek i Split stavljene pod nadležnost policijskih uprava, dok je dotadašnje Zapovjedništvo specijalne policije transformirano u Zapovjedništvo za intervencije. Paralelno s tim procesom došlo je do funkcionalne integracije i svojevrsnog „spajanja“ specijalne i interventne policije u jedinstven organizacijski okvir policijskih uprava.

Jedina ustrojstvena jedinica koja je nakon navedenog preustroja ostala izravno pod Ravnateljstvom policije jest ATJ Lučko, ali ni u njoj nije evidentirana daljnja operativna uporaba električnog paralizatora. Analiza upućuje na to da vjerojatni razlozi takvog stanja nisu primarno operativne, nego normativne i upravljačke naravi.

Naime, uporaba električnog paralizatora bila je uvjetovana posebnim odobrenjem glavnog ravnatelja policije. Prijenosom nadležnosti na razinu policijskih uprava takva praksa nije sustavno nastavljena. Načelnici policijskih uprava, suočeni s nedovoljno jasno definiranom zakonskom osnovom za uporabu tog sredstva prisile, u pravilu nisu inicirali pribavljanje potrebnih odobrenja niti poticali njegovu primjenu u operativnom radu. Time je, unatoč postojećoj opremi, znanju i osposobljenosti policijskih službenika, električni paralizator *de facto* izišao iz operativne uporabe. Dobiveni statistički pokazatelji upućuju na zaključak da je riječ o sredstvu koje formalno postoji, ali je operativno izvan funkcije.

Usporedba s praksom država članica Europske unije pokazuje da je uporaba električnog paralizatora, u pravilu, jasno zakonski uređena te operativno integrirana u svakodnevni rad policije. U mnogim sustavima policijski službenici osobno zadužuju EP, a uvjeti i način njegove uporabe regulirani su tako da omogućе pravnu sigurnost i operativnu učinkovitost.

Slijedom navedenog može se zaključiti da je postojeće stanje u Republici Hrvatskoj rezultat normativne nedorečenosti i organizacijskih promjena koje nisu bile praćene odgovarajućim zakonodavnim prilagodbama. Stoga se nameće potreba žurne i sustavne regulacije uporabe električnog paralizatora na temelju jasnih zakonskih i podzakonskih odredbi. Takvo normativno uređenje trebalo bi biti usklađeno s dobrim praksama država članica Europske unije radi osiguravanja zakonite, proporcionalne i učinkovite primjene tog sredstva prisile u policijskom postupanju.

LITERATURA

1. Mršić, Ž., Arbutina, I. (2022). *Pravne i stvarne mogućnosti korištenja električnog paralizatora u Republici Hrvatskoj*, *Policija i sigurnost* 1/22, str. 67–88.
2. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09., 92/14., 70/19.
3. Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana, NN 94/18., 42/20., 114/22.
4. Uredba o vrstama naoružanja i opreme policijskih službenika MUP-a, NN 42/2006.
5. Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, NN 20/22., 37/23., 114/23.
6. Oružje s električnim pražnjenjem, izvod iz Općeg izvješća 2010., <https://rm.coe.int/16806cce0f>, <https://rm.coe.int/1680696a87>.

7. Spisi Ministarstva unutarnjih poslova, broj:

- 511-01-100-17-568/10.
- 511-01-100-20-T-239/10.
- 511-01-100-20-T-282/10.
- 511-01-100-20-OGR-96/13.
- 511-01-100-20-OGR-26/13.
- 511-01-100-21-16.
- 511-01-100-20-OGR-27-17.
- 511-01-100-20-OGR-116/18.
- 511-01-100-20-OGR-86/18.
- 511-01-100-20-95/18.

Abstract

Željko Mršić*, **Ivan Arbutina****, **Marko Brtan*****

Use of Electric Stun Devices in Law Enforcement in the Republic of Croatia: A Case Study

This paper presents a systematic overview and analysis of all known cases to date involving the use of electric stun devices (ESDs) as a police use-of-force instrument in the Republic of Croatia. The primary aim is to evaluate the legality, justification, and effectiveness of this measure and to formulate relevant recommendations. The study comprises ten cases involving members of specialised police units recorded between 2010 and 2021. The analytical framework is structured around five categories. The first category pertains to an individual against whom the ESD was deployed; the second examines the circumstances surrounding the use of ESDs; the third analyses the manner of ESD deployment; the fourth addresses injuries sustained by police officers during the intervention, as well as injuries incurred by individuals subjected to ESD use; and the fifth evaluates the legitimacy of its application, specifically compliance with applicable legislation, guidelines, and operational protocols. The findings indicate that, in all examined cases, the use of ESDs was lawful and justified, with no injuries attributable to the devices themselves. Nevertheless, the analysis reveals normative deficiencies and ambiguities in their practical application. The paper concludes with recommendations for improving the existing legal framework and enhancing police practice.

Keywords: electric stun devices, use of force, case studies, special weapons.

---

* Željko Mršić, PhD, Professor of Professional Studies, Head of the Department of Public Security at the University of Applied Sciences in Criminal Investigation and Public Security, Zagreb, Croatia.

** Ivan Arbutina, Lecturer at the University of Applied Sciences in Criminal Investigation and Public Security, Zagreb, Croatia.

*** Marko Brtan, Assistant Commander at the Intervention Command of the General Police Directorate, Zagreb, Croatia.